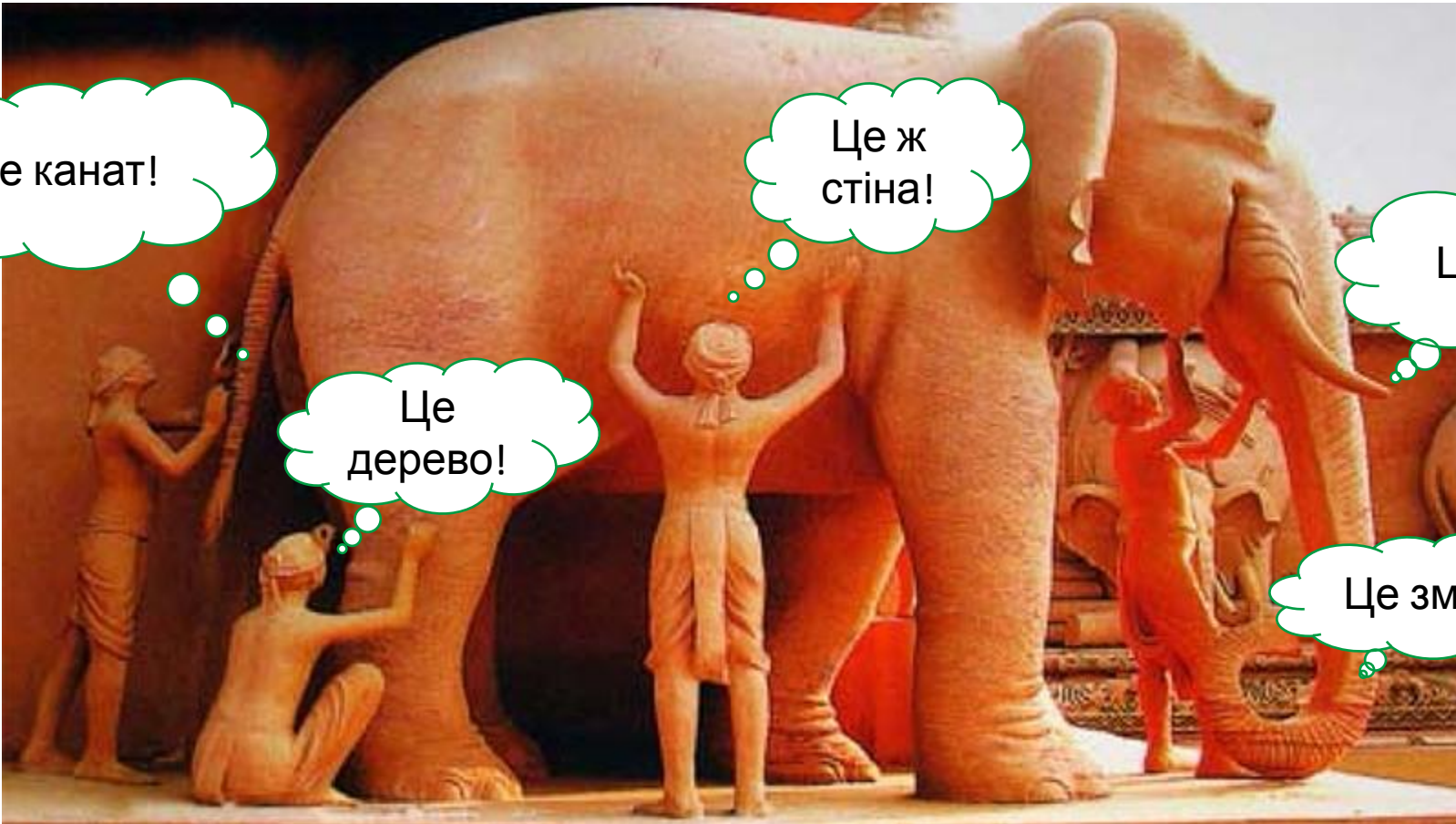

Притча про сліпців і слона, або Як працювати з текстами різних типів

*Ігор ХВОРОСТЯНИЙ, к. філол.
н., радник з питань мови
проєкту «Навчаємось разом»*

Це канат!

Це ж стіна!

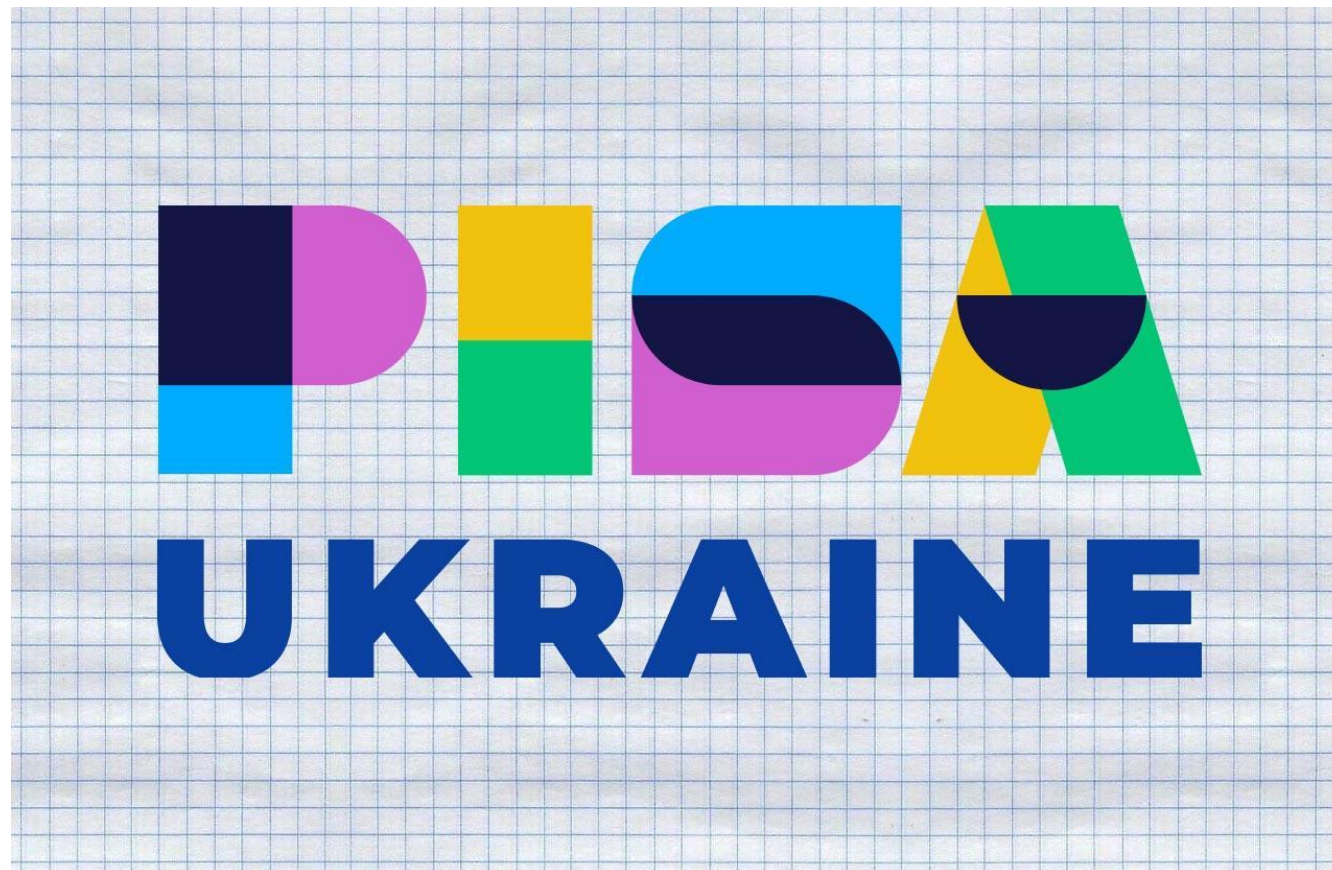
Це спис!

Це дерево!

Це змія

26% учасників не досягли базового рівня сформованості читацької грамотності

Це **кожен четвертий...**

ЗВІТ

про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти

Частина III

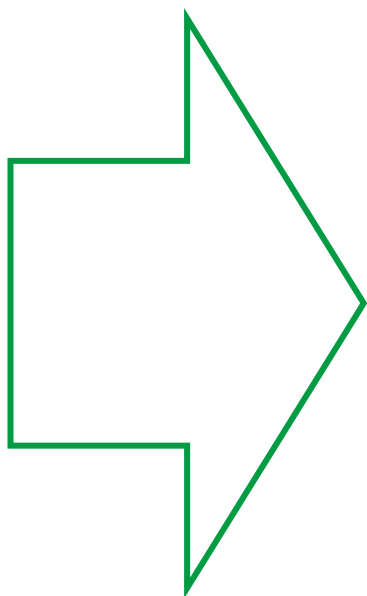
ЧИТАННЯ

Важливий висновок № 1.

«...доводиться констатувати, що умов для формування в учнів стійких навичок і вмінь працювати з текстами так званого перерваного формату (бланки, таблиці, переліки тощо) в межах курсу літературного читання не створено, хоча вміння працювати й із такими текстами (...) мають розглядатися як важливий складник читацької компетентності учня на виході з початкової школи»

«Фактично сучасною школою поки що ігнорується той факт, що нинішній випускник початкової школи залишається сам на сам із необхідністю в реальному житті, зокрема й у подальшій навчальній діяльності, мати справу з багатьма текстами, із якими його цілеспрямовано не вчили працювати»

● ● Потреба в текстах різних типів

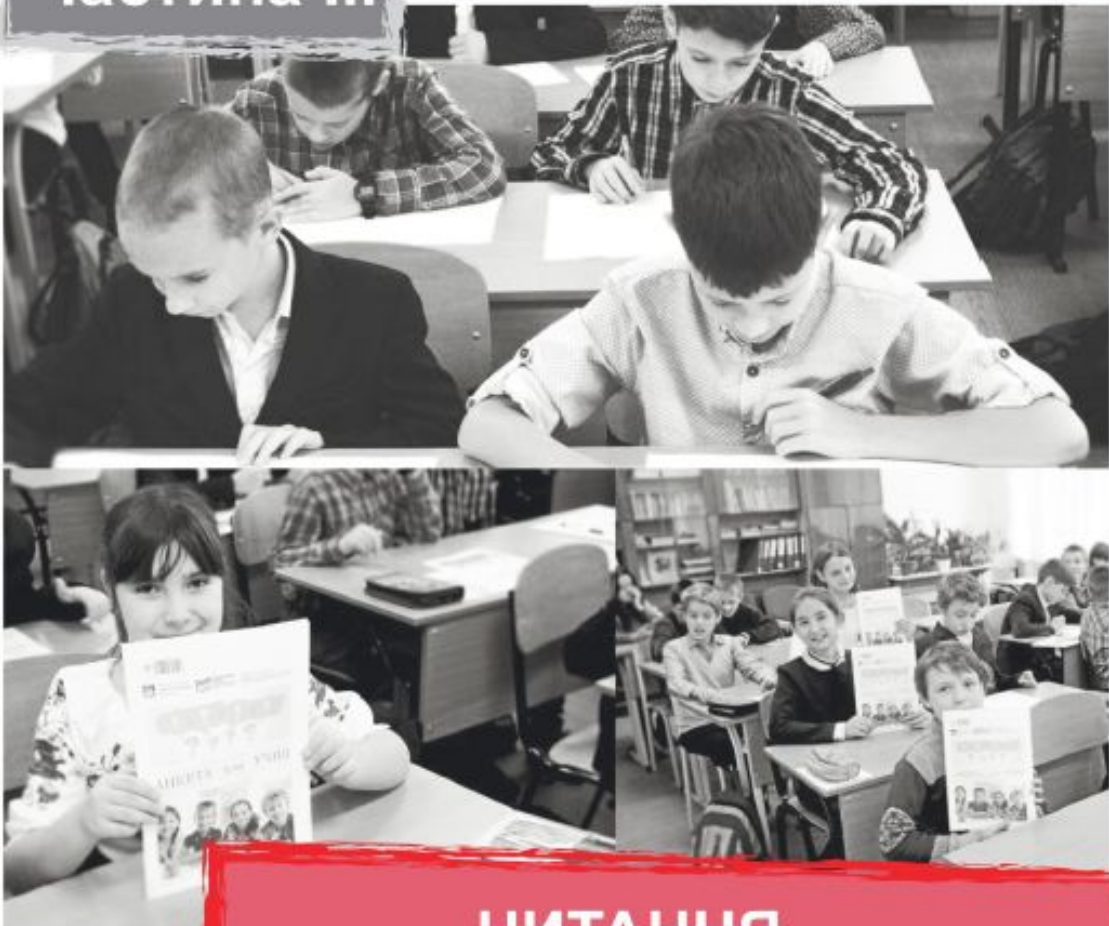
Тип тексту за функціональною спрямованістю	Мета, з якою особа читає текст	Стисле загальноприйняте визначення мети читання	Види, різновиди (приклади)
Художній	До художніх текстів читач звертається для збагачення свого духовного світу, отримання естетичної насолоди від художнього слова, поглиблення власних творчих потенцій	Заради набуття читацького літературного досвіду	Епічні (оповідання, казки, легенди, притчі), ліричні (вірші, пісні), драматичні (драматичні казки, п'єси) тощо
Інформаційний	До інформаційних текстів читач звертається для отримання актуальної інформації, задоволення потреби в розширенні світогляду	Заради отримання й використання інформації	Науково-пізнавальні (статті, звіти), рекламні буклети, ділові листи

ЗВІТ

про результати першого циклу
загальнодержавного моніторингового
дослідження якості початкової освіти

Частина III

ЧИТАННЯ

Важливий висновок № 2.

«...компетентний читач – це особа, яка здатна здійснювати **когнітивні читацькі операції**, працюючи з текстами різної функціональної спрямованості».

Складність тестових завдань із читання за місцем пошуку відповіді у тексті та за рівнем когнітивного виміру читацької компетентності

©Український центр оцінювання якості освіти

Ми прочитали текст та відповіли на запитання до нього

НАМ БУЛО ЛЕГКО:

- шукати інформацію, якщо вона була подана явно в межах одного або сусідніх речень;
- знаходити інформацію, що стосувалася місця й часу подій, почуттів персонажів, ознак предметів.

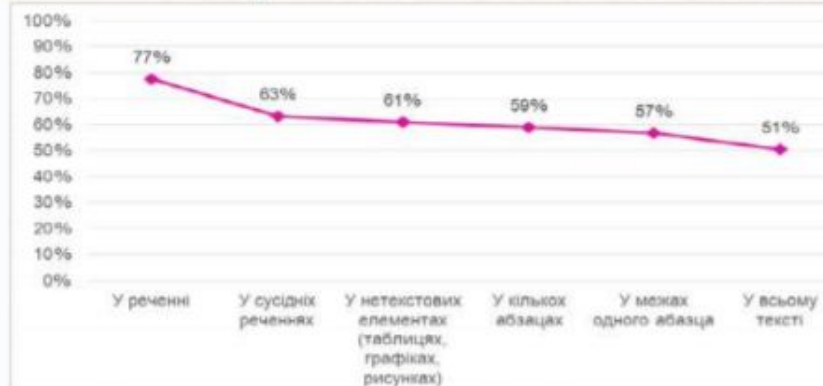
НАМ БУЛО СКЛАДНО:

- шукати інформацію, якщо для цього треба було працювати з великим абзацом або всім текстом;
- тлумачити вчинки, почуття персонажів, оцінювати форму й зміст тексту.

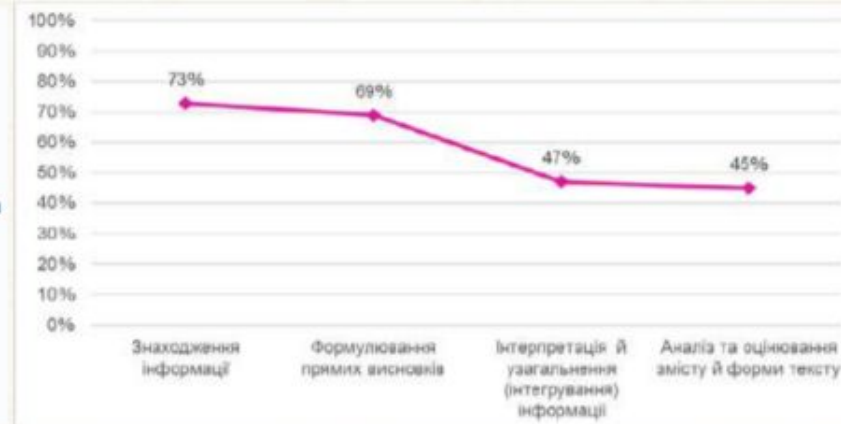
МОНІТОРИНГ
ПОЧАТКОВОЇ
ШКОЛИ

Які завдання із читання є складними для українських четвертокласників?

Середня складність тестових завдань із читання за місцем пошуку відповіді у тексті

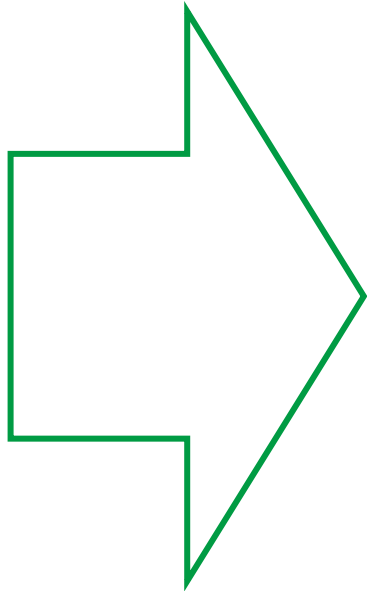
Середня складність тестових завдань із читання за категоріями когнітивного виміру читацької компетентності

* Складність тестового завдання – показник успішності виконання тестового завдання учасниками дослідження. Завдання вважається легким або дуже легким, якщо його виконали 60 і більше відсотків учасників, – складним або дуже складним, якщо його виконали менше 40 відсотків учасників.

Потреба в роботі з когнітивними

● ● читацькими процесами

«...вже в початковій школі учні мають під час читання бути здатними **активізувати й використовувати фонові знання, генерувати й ставити питання, робити висновки, які впливають із тексту, хоча про них автор тексту й не говорить, передбачати події, логіку розгортання викладу, узагальнювати інформацію, візуалізувати прочитане, моніторити свою читацьку діяльність, прояснювати незрозумілі місця тексту шляхом перечитування, спиратися на структуру тексту тощо**».

Формати текстів

Критерій	Клас	
Функціональна спрямованість тексту	Художній (оповідання)	1а
	Інформаційний (науково-популярний і рекламний медіатекст)	1б
Формат тексту	Цілісний	2а
	Перерваний	2б
	Змішаного типу	2в
Сюжетність тексту	Сюжетний	3а
	Безсюжетний	3б
	Змішаного типу	3в

НЕЗВИЧНІ ТРАДИЦІЇ ДАРУВАННЯ ПОДАРУНКІВ

- Чи доводилося тобі отримувати незвичні подарунки? Що ти відчував / відчувала?

У Японії існує звичай: приймати подарунки потрібно обома руками. Ви повинні також відмовитися від подарунка до трьох разів, перш ніж його прийняти. Тож не дивуйтеся, коли японець чи японка буде відмовлятися від подарунка, просто продовжуйте дарувати до того моменту, коли він або вона не прийме його.

Даруючи подарунок у Китаї, потрібно бути обачними, адже образити китайця необміркованим подарунком дуже легко. Наприклад, усе, що пов'язане з номером чотири, є поганою прикметою.

В індійській культурі ліві руки вважають нечистими, тому такі жести, як дотик, передача грошей або дарування подарунків повинні бути зроблені правою рукою.

У Зімбабве не можна відмовлятися від подарунка, навіть якщо його зробила дуже бідна людина. А приймаючи дарунок, замість слів подяки краще пострибати вгору-вниз, станцювати або посвистіти.

Критерій	Клас	
Функціональна спрямованість тексту	Художній (оповідання)	1а
	Інформаційний (науково-популярний і рекламний медіатекст)	1б
Формат тексту	Цілісний	2а
	Перерваний	2б
	Змішаного типу	2в
Сюжетність тексту	Сюжетний	3а
	Безсюжетний	3б
	Змішаного типу	3в

Освічена доросла
людина знає

20 000 слів

використовує

2 000 слів

Найуживаніша
буква П

Найменш
уживана
буква Ф

Найуживаніші слова
в писемному мовленні

Найдовше слово

дихлордифенілтрихлорметилметан

Критерій	Клас	
Функціональна спрямованість тексту	Художній (оповідання)	1а
	Інформаційний (науково-популярний і рекламний медіатекст)	1б
Формат тексту	Цілісний	2а
	Перерваний	2б
	Змішаного типу	2в
Сюжетність тексту	Сюжетний	3а
	Безсюжетний	3б
	Змішаного типу	3в

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ
← ПРОЕКТ СПІВФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

FCG.

1 вересня не за горами. Підготували для вас зрозумілу інфографіку про те, у якому віці діти йдуть до школи в Європі та скільки років вони вчаться.

Чи варто йти в 1-й клас, якщо дитині щойно виповнилося 6 років? Може краще почекати ще рік? Ми вже писали, що психологи не радять садити 5-річок за парти. Тепер пропонуємо аналіз 44 освітніх систем Європи, який провів експерт із педагогіки Олександр Ляшенко. Презентуючи своє дослідження під час онлайн-дискусії, присвяченої цій темі, професор зазначив: «Коли говорять про шкільну освіту з 5 років, часто не враховують досвід, який ми мали, коли переходили на навчання з 6 років. А я добре пам'ятаю ті часи: у школах робили спальні кімнати, зменшували тривалість уроків, навчали педагогів, як працювати з дітьми-шестирічками».

Коли діти ідуть до школи?

Критерій	Клас	
Функціональна спрямованість тексту	Художній (оповідання)	1а
	Інформаційний (науково-популярний і рекламний медіатекст)	1б
Формат тексту	Цілісний	2а
	Перерваний	2б
	Змішаного типу	2в
Сюжетність тексту	Сюжетний	3а
	Безсюжетний	3б
	Змішаного типу	3в

Джерело: Освіторія.Медіа

«Комусь» — інтернет-магазин яскравих подарунків

Раніше ми сестрі дарували ляльку, братові купляли іграшкову машинку, бабусі вибирали посуд, діду замовляли шахи, мамі привозили праску, а татові готували набір інструментів. Але світ такий різнобарвний!

ЖИТТЯ НЕ ДЛЯ НУДНИХ ПОДАРУНКІВ!

Ми завжди готові запропонувати приголомшливі речі із кумедними написами й принтами для святкового настрою твоїх рідних, друзів, знайомих!

Критерій	Клас	
Функціональна спрямованість тексту	Художній (оповідання)	1а
	Інформаційний (науково-популярний і рекламний медіатекст)	1б
Формат тексту	Цілісний	2а
	Перерваний	2б
	Змішаного типу	2в
Сюжетність тексту	Сюжетний	3а
	Безсюжетний	3б
	Змішаного типу	3в

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ
← ПРОЕКТ СПІВФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

FCG.

Джуді Муді не хотіла, щоб закінчувалося літо. Коли вона ходила до школи, їй не подобалося щодня причісуватися, учити правила правопису, не хотілося сидіти поруч із Френком Перлом.

— Перший день школи! — проспівала мама. — Уставай і вдягайся.

Джуді Муді натягла на себе ковдру і накрила голову подушкою.

— Джуді? Ти мене чуєш?

— Г-р-р-р, — сказала Джуді.

Критерій	Клас	
Функціональна спрямованість тексту	Художній (оповідання)	1а
	Інформаційний (науково-популярний і рекламний медіатекст)	1б
Формат тексту	Цілісний	2а
	Перерваний	2б
	Змішаного типу	2в
Сюжетність тексту	Сюжетний	3а
	Безсюжетний	3б
	Змішаного типу	3в

Чи достатньо лише використовувати тексти різних форматів?

міфи

2 Тема і головна думка тексту. Переказуємо.

МІФІЧНІ ІСТОТИ ЛІСУ

Моховик, дух лісу, не жив на деревах, не сидів у торф'яних болотах. Його зелене царство було у лісі під пеньком, де усе поросло мохом. І хатина, і дружина, і діти, і слуги, і страви Моховика були зеленими.

Перед людиною Моховик з'являвся раптово. Сядеш на пеньок, скажеш: «Ох!». Моховик тут як тут. Його так і називали — цар Ох. У руках Оха ковінка — палиця із загнутим кінцем. У ній — чарівна сила. За допомогою палиці Моховик виконував бажання людей.

- Пригадай казку Лесі Українки «Про Оха-чародія». Як поетка описує Моховика?

5 Науково-фантастична повість. Анотація. Заголовок. Час і місце подій. Проблема. Характеристика персонажів. Переказую.

САПІЄНСИ

З латинської мови *Homo sapiens* — це людина розумна. Це ти, твої друзі, твої рідні, знайомі та незнайомці, — усі люди на планеті Земля.

фантасти
ка

Коло дитячого читання

детектив

МАРІЙКА І ЖАДІБНИЙ ГРАБІЖНИК

- Як ти гадаєш, про що йтиметься в оповіданні? Чому? Поясни свою думку.
- Була собі дівчинка, звали її Марійка Михайлова. Марійка вміла **відгадувати таємниці**, розплутувати загадки, **розв'язувати кросворди** та викривати злочини. Тому до неї часто зверталася поліція — по допомогу.

Досліджен ня медіа

3 Досліджую медіа. Новина. Заголовок, підзаголовок, джерело.
Читаю онлайн.

ДІВЧИНКА-БЛОГЕРКА ПРО КНИЖКИ

Дівчинка веде блог про улюблені книжки та закликає до читання.

Софія Павловська з Луцька — наймолодша українська блогерка, яка в YouTube розповідає про прочитані нею книжки (у неї вже 47 відео!). Дівчина читає щомісяця десь сім книжок.

4 Досліджую медіа. Новина. Заголовок, підзаголовок, джерело.
Читаю онлайн.

БУЛІНГ ЗА КНИГИ: ПИСЬМЕННИКИ ПІДТРИМАЛИ ХЛОПЦЯ, ЯКИЙ ЛЮБИТЬ ЧИТАТИ

Англійського школяра, який страждав через булінг за любов до книг, підтримали відомі письменники, зірки та книгарні.

Каллум Меннінг вів блог «Книжковий акаунт Калла», у якому розповідав про прочитані книги. Коли хлопець почав відвідувати нову школу в місті Саут-Шилд, однокласники груповий чат, у якому поувати з нього. Сестра Калисала в соцмережах дописала її словами, однокласники

5 запитань про медіа

Кілька стратегій

Інтерв'ю з письменником / письменницею

- 5 Повість. Уривок. Передбачення за інтерв'ю й анотацією. Тема і головна думка. Проблема. Заголовок.

Прочитай анотацію до повісті Аудгільд Сульберг «Хто проти суперкрутих?»

Анотація

Головна героїня повісті — 12-річна дівчинка з альбінізмом Анне Беа. «Суперкруті» однокласниці постійно її цькують, і дівчинка цілковито втратила б віру у свої сили, якби поряд із нею не було близького друга Нільса. Завдяки цьому Анне знаходить у собі сили протистояти булінгу, перемагає на конкурсі талантів, зібравши музичний гурт «Темна конячка» — із таких самих, як і вона, непомітних однокласників й однокласниць.

- Про що ти дізнався / дізналася з анотації? Яку проблему порушено в повісті? Чи є такі проблеми у твоєму класі?
- Прочитай інтерв'ю з письменницею Аудгільд Сульберг.

ІНТЕРВ'Ю З ПИСЬМЕННИЦЕЮ (Уривок)

- Чому головна героїня має альбінізм?

Мені хотілося, щоб героїня була інакшою. Може, ми? (Але вони, коли чесно, норма.) Чи в чоносправна? Коли я собі її уявила, то побачила

«Передбачення за анотацією»

Позиція автора у творах. Розуміння твору як авторського задуму. Стратегія «Запитання до автора»

- Дай відповіді на запитання про автора.

На яке запитання автор шукає відповідь?

Як її доводить?

Яку висловлює думку?

Який робить висновок?

Точка зору. Пошук нової інформації з різних джерел. Робота з текстами різних видів.

Проблемні питання. Формування емпатії.

Акцент: читання з розумінням (Я, ТЕКСТ, СВІТ)

ЗНОВУ ДО ШКОЛИ

- Пригадай, що ти відчував / відчувала в перший день у школі після канікул. Чому?

Джуді Муді не хотіла, щоб закінчувалося літо. Коли вона ходила до школи, їй не подобалося щодня причісуватися, учити правила правопису, не хотілося сидіти поруч із Френком Перлом.

— Перший день школи! — проспівала мама. — Уставай і вдягайся.

Джуді Муді натягла на себе ковдру і накрила голову подушкою.

— Джуді? Ти мене чуєш?

ТЕКСТ ДЛЯ СЕБЕ

Особисті зв'язки, які читач встановлює між текстом і власним досвідом / життям

ТЕКСТ ДЛЯ ТЕКСТУ

Як текст пов'язаний з іншим знайомим текстом. «У цього персонажа та ж проблема, про яку я читав в оповіданні минулого року»

ТЕКСТ ДЛЯ СВІТУ

Це найширші зв'язки, які читач залучає в ситуацію читання завдяки власній картині світу. Це зв'язки тексту зі світом та уроками природознавства, суспільних наук

Текст для мене

Чим ця історія нагадує ситуації з твого життя чи життя тих, кого ти знаєш?

Текст для тексту

У яких книгах ідеться про схожу проблему?

Текст для світу

Як цей текст пов'язаний із подіями у світі?

Завдання на основі текстів

Магазин «Велоспорт»: наші ціни найкращі

Велосипед	Ціна	Ціна зі знижкою*
Дорожній	4000 грн	3800 грн
Легкий дорожній	4100 грн	3900 грн
Гірський	5400 грн	5100 грн
Складаний	5200 грн	5000 грн

*Знижка діє щопонеділка.

Якщо це твій перший велосипед...

- Почни з того, що відрегулюй висоту сидла. Тепер ти зможеш будь-якої миті торкнутися ногою землі. Тобі має бути зручно!
- Подбай про свою безпеку! Новачку потрібні налокітники, наколінники й рукавички. А от шолом необхідний усім без винятку.
- Тепер навчися рухатися на велосипеді, як на самокаті: одну ногу постав на педаль, іншою відштовхуйся від землі. Руки тримай на кермі!
- Саме час їздити на велосипеді по-справжньому: обидві ноги постав на педалі, обидві руки тримай на кермі. Плавню рухай ногами. Не дивися під колеса – лише вперед! Це допоможе тобі тримати рівновагу.

Запам'ятай! Пішоходи – на тротуарі, водії – на дорозі,
велосипедисти – на велодоріжках.

Там, де ти збираєшся кататися, немає велодоріжки?
І тобі менше ніж 14 років?

Твої маршрути – це паркові доріжки, лісові стежки, луки тощо.
Їздити вулицями та дорогами тобі заборонено!

Ти закінчив читати текст.

Тепер почни виконувати завдання, що стосуються змісту тексту.
Для цього скористайся зошитом із завданнями до тексту.

2018 Моніторингове дослідження якості
початкової освіти

Твій НОВИЙ велосипед

КНИЖКА ДЛЯ ЧИТАННЯ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ
ЦЕНТР
ОЦІНЮВАННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ

ІНСТИТУТ
РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Твій новий велосипед

Велосипед – корисний для здоров'я й доступний вид транспорту. У тебе ще немає велосипеда? Ти хочеш замінити свій велосипед на більш сучасний?

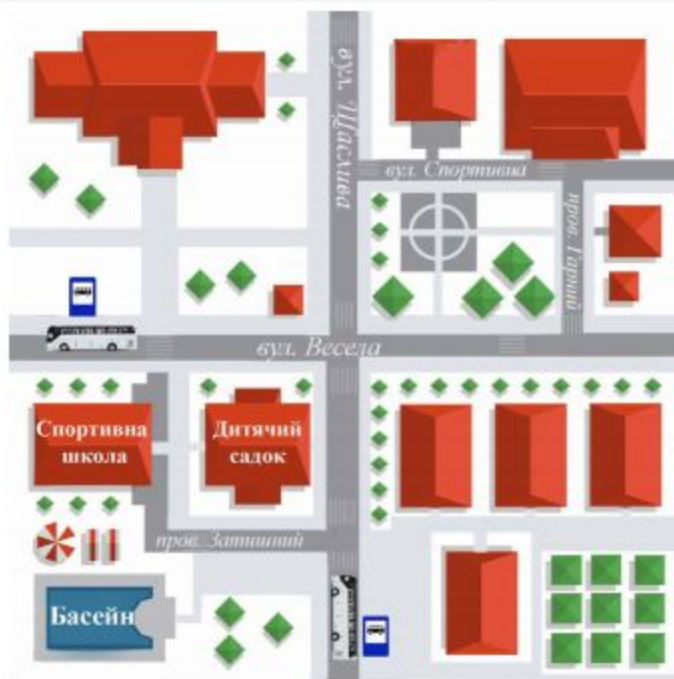
Тобі до нас!

Магазин «ВЕЛОСПОРТ»

Наша адреса: м. Зелене, вул. Спортивна, буд. 2.

Телефон для довідок: +38 (050) 123 45 67.

Ми працюємо щодня з 9:00 до 19:00.

Твій велосипед чекає на тебе!

Ти хочеш кататися парковими доріжками, лісовими стежками й луками?

Тобі потрібен простий і надійний велосипед? Може, тобі до вподоби особлива модель?

Магазин «Велоспорт» **пропонує** різноманітні моделі велосипедів для будь-яких потреб

ДОРОЖНІЙ ВЕЛОСИПЕД

Великий, важкий, зі зручним сідлом, зазвичай має лише одну швидкість.

Може їздити як велодоріжками, так і ґрунтовими дорогами. Деталі велосипеда добре захищені від бруду, тому він не потребує регулярного обслуговування.

ЛЕГКИЙ ДОРОЖНІЙ ВЕЛОСИПЕД

Він значно менший за розміром, ніж дорожній, але складнішої конструкції: має ручні гальма й перемикач швидкостей.

Призначений для їди доріжками парків і велодоріжками. У нього легкий хід.

Цей велосипед потребує особливого догляду й постійного обслуговування в майстерні.

ГРСЬКИЙ ВЕЛОСИПЕД

Цей велосипед – найпопулярніший.

Він призначений для їди ґрунтовими дорогами й гористою місцевістю. На ньому можна підніматися крутими схилами. Має багато швидкостей. Міцний, не боїться ні канав, ні води, ні бруду.

СКЛАДАНИЙ ВЕЛОСИПЕД

Має раму із двох рухливих частин, його можна легко й швидко скласти та розкласти. Кермо й сідло регулювані за висотою.

Такому велосипеду потрібно менше місця для зберігання. Деякі моделі можуть поміститися навіть у рюкзаку.

Місце іграх-моду роботи.
Наклеює інструктор

Код екзамениатора

ТЕСТ II

Частина 1

2018 Моніторингове дослідження
якості початкової освіти

Твій новий велосипед

ЗОШИТ ІЗ ЗАВДАННЯМИ

Час виконання 40 хвилин

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ
ЦЕНТР
ОЦІНЮВАННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТИ

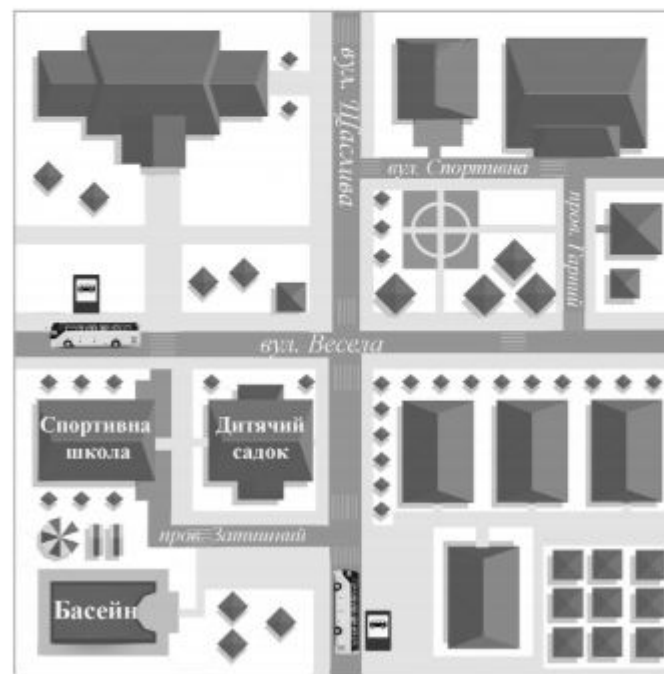

ІНСТИТУТ
РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Завдання

1. Софійка зранку дісталася автобусом до басейну, а після тренування відвідала магазин «Велоспорт».
- Вийшовши з басейну після плавання, Софійка повернула ліворуч, пройшла до вулиці Весела між дитячим садком та спортивною школою.
- Перейшовши на протилежний бік вулиці Весела, дівчинка повернула праворуч і рушила пішохідною доріжкою в напрямку Гарного провулка. Пройшла провулком повз спортивний майданчик і дісталася центрального входу магазину «Велоспорт».

Намалюй на мапі маршрут, яким пройшла дівчинка від басейну до магазину.

ВІТВІДПОВІДЬ		
01	02	03
11	12	13
21	22	
30	00	

2. Люди віддають перевагу велосипеду як виду транспорту, тому що він

- А абсолютно безпечний і надійний
- Б може долати будь-які відстані
- В однаково зручний і влітку, і взимку
- Г корисний для здоров'я людини

B1721000A

3. Який з велосипедів у магазині «Велоспорт» потребує постійного обслуговування в майстерні?

- А дорожній
- Б легкий дорожній
- В гірський
- Г складаний

B1713000A

4. Яким велосипедом можна їздити як велодоріжками, так і ґрунтовими дорогами?

- А дорожнім
- Б легким дорожнім
- В гірським
- Г складаним

B1713000B

5. Деталі дорожнього велосипеда мають бути добре захищеними від бруду, тому що він

- А має лише одну швидкість
- Б регулярно обслуговується
- В пересувається по асфальту
- Г їздить ґрунтовими дорогами

B1721000A

6. Прочитай опис складаного велосипеда.

Чим він відрізняється від усіх інших велосипедів? Знайди відповідь і запиши її.

B1713000B

01	02
11	
21	
98	99

7. *Марійка мріє купити велосипед, який був би меншим за інші. Батьки можуть витратити на його покупку 4000 грн.*

Який велосипед куплять дівчинці батьки, якщо придуть до магазину «Велоспорт» у понеділок?

Запиши назву велосипеда. Напиши, чому батьки куплять Марійці саме його.

B1713000B

01	
11	12
21	
98	99

8. Чому для велосипедиста так важливо відрегулювати висоту сидла?

Знайди відповідь у тексті. Запиши її.

B1713000A

01	02
11	
21	22
98	99

9. Чому налокітники й наколінники потрібні більше новачкам, ніж іншим велосипедистам?

Пояснення запиши.

B1713070A

01	02
11	12
21	
98	99

10. Що обов'язково має надягнути кожен велосипедист для свого захисту?

- А шолом
- Б рукавички
- В наколінники
- Г налокітники

B1713000A

11. Чи корисна для новачків порада згадати їзду на самокаті, щоб скоріше опанувати велосипед?

Напиши, якої ти думки.

B1713000A

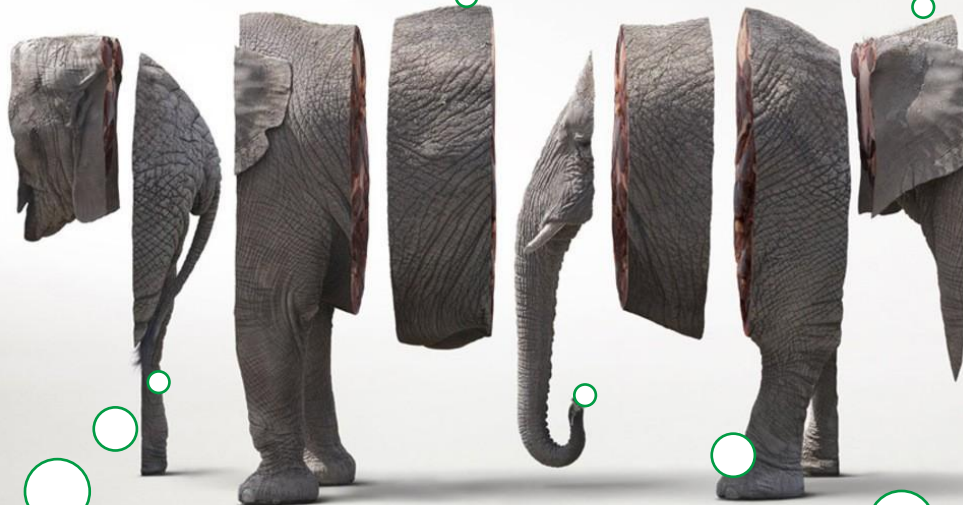
01	02
11	12
21	22
98	99

Чому це все важливо?

Розуміння призначення
об'єкта вивчення в різних
ситуаціях

удосконалені навички
системного мислення
(розумова звичка,
необхідна впродовж
життя)

цілісне розуміння світу;
посилення зв'язку з
життям (інтегрований
підхід у житті)

глибоке розуміння теми
завдяки дослідженню з
багатьох перспектив